

İNSAN HÜQUQLARI ÜZRƏ AVROPA MƏHKƏMƏSİ

“Kletsovanın Rusiya Federasiyasına qarşı” işi

Məhkəmə Qərarı

Strasburq, 12 aprel 2007

İnsan hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinin (birinci bölmə) Palatası aşağıdakı tərkibdə:

L.Lukaides, Palatanın sədri

A.Kovler

X.Hacıyev

D.Şpilmann

S.E.Yebens

C.Maliverni, hakimlər

Eləcə də Məhkəmə bölməsinin katibi S.Nilsenin iştirakı ilə

Həmin gün aşağıdakı Qərarı qəbul etdi:

PROSEDUR

1. İş Rusiya Federasiyasının vətəndaşı Kletsova Anna Qriqoryevnanın (bundan sonra ərizəçi) İnsan hüquqları və əsas azadlıqlarının müdafiəsi haqqında Konvensiyanın(bundan sonra Konvensiya) 34-cü maddəsinə uyğun olaraq Rusiya Federasiyasına qarşı 31 may 2004-cü il tarixdə İnsan hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinə(bundan sonra Avropa Məhkəməsi) verdiyi şikayətə əsasən başlanılmışdır.
2. Rusiya Federasiyası hökumətini İnsan hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinin yanında Rusiya Federasiyasının müvəkkili P.A.Laptev ilə təmsil olunmuşdur.
3. 22 fevral 2005-ci il tarixdə Avropa Məhkəməsi ərizəçinin şikayətini Rusiya Federasiyasının hökumətinə ünvanlanmağa qərara gəldi. Konvensiyanın 29-cu maddəsinin 3-cü bəndinə uyğun olaraq Avropa Məhkəməsi şikayətin qəbul edilənliyi məsələsinə və mahiyyətinə eyni zamanda baxılmasını qərara aldı.

İŞİN HALLARI

4. 1961-ci il təvəllüdlü ərizəçi, Volqoqrad Vilayətinin Kamışın şəhərində yaşayır.

1. Böhтана görə kompensasiyaya dair iş üzrə icraat

5. 26 iyul 2000-ci ildə Volqoqrad vilayəti Kamışın şəhər məhkəməsi ərizəçinin Volqoqrad vilayəti prokurorluğuna qarşı şərəf, ləyaqətin və işgüzar nüfuzun müdafiəsinə dair mülki iddiasını təmin etmiş və ərizəçiyə 300 rubl ödənilməsinə qət etmişdir. Pul kompensasiyası Rusiya Federasiyasının Xəzinədarlığı hesabına ödənilməli idi. Məhkəmə qərarı mübahisələndirilməmiş və 7 avqust 2000-ci ildə qüvvəyə minmişdir.
6. 28 avqust 2000-ci ildə ərizəçi icra vərəqini məhkəmə icraçıları xidmətinə təqdim etmişdir.
7. 30 avqust 2000-ci ildə məhkəmə icraçıları xidməti icra vərəqində borclunun ünvanın olmaması ilə əlaqədar olaraq icra vərəqini Kamışın şəhər məhkəməsinə qaytarmış və 10 gün müddətində icra vərəqinin düzgün variantını təqdim edilməsinin zəruriliyini göstərmişdir.
8. 10 sentyabr 2000-ci ildə məhkəmə icraçıları xidməti icra vərəqinin göstərilən müddət ərzində təqdim edilmədiyinə görə icra icraatını dayandırmışdır.
9. 3 oktyabr 2000-ci ildə ərizəçiyə icra vərəqinin 30 avqust 2000-ci il tarixdə məhkəməyə qaytarılması barədə məlumat verilmişdir.
- 10.20 noyabr 2000-ci il tarixdə məhkəmə icraçıları xidməti tərəfindən ərizəçinin sorğusuna əsasən ona icra icraatının dayandırılmasına dair 10 sentyabr 2000-ci il tarixli qərar barədə məlumat verilmişdir.
- 11.15 aprel 2005-ci il tarixdə 300 rubl məbləğində vəsait ərizəçinin hesabına köçürülmüşdür.

2. Ərizəçinin mənzilində cari təmirlə bağlı iş

12. 25 iyun 2003-cü ildə Volqoqrad vilayətinin Kamışın rayonu 14-cü məhkəmə sahəsinin bərişdırıcı hakimi ərizəçinin Kamışın şəhərinin “Mənzil İdarəsi” bələdiyyə müəssisəsinə qarşı iddiasını qismən təmin etmişdir. Bərişdırıcı hakim vəzifəli şəxslərin üzərinə qərarın qüvvəyə mindiyi gündən 10 gün ərzində ərizəçinin mənzilində təmiri bitirmək vəzifəsi qoymuşdur. O cümlədən bələdiyyə müəssisəsi tavanı təmir etməli və ağartmalı, döşəməni rəngləməli idi. Mənəvi zərərin kompensasiyası kimi məhkəmə həmçinin ərizəçiyə 200 rubl ödənilməsinə qət etmişdir.
13. 12 sentyabr 2003-cü il tarixdə Volqoqrad vilayəti Kamışın rayon məhkəməsi həmin məhkəmə qərarından apellyasiya şikayətinə baxaraq qərarı dəyişdirilmədən saxlamış, qərar icraya yönəldilmişdir.
14. Bələdiyyə müəssisəsi məhkəmə qərarına uyğun olaraq təmir işlərini yerinə yetirmiş, lakin pul kompensasiyasını ödəməmişdir.
15. 15 iyun 2004-cü il tarixdə Volqoqrad vilayət İqtisad Məhkəməsi borcluya münasibətdə münfisləşmə proseduruna başlamışdır.

16. 6 avqust 2004-cü ildə məhkəmə icra vərəqinin dublikatını vermiş və onu məhkəmə icraçıları şöbəsinə göndərmişdir. İcra icraatı başlanılmış və ərizəçi münfisləşmə proseduru çərçivəsində müəssisənin kreditörleri siyahısına daxil edilmişdir.
- 17.9 avqust 2003-cü il tarixli məktubla Volqoqrad vilayəti Kamışın rayon məhkəməsinin sədri ərizəçiyə icra vərəqinin 2003-cü ilin sentyabrında məhkəmə icraçıları xidmətinə göndərildiyi barədə məlumat vermişdir.
- 18.15 aprel 2005-ci il tarixdə bələdiyyə müəssisəsi 200 rubl məbləğində vəsaiti ərizəçinin hesabına köçürmüşdür.
- 19.16 sentyabr 2005-ci ildə bank tərəfindən bank köçürməsinə görə hesabdan götürülmüş 5 rubl ərizəçiyə ödənilmişdir.(bax. yuxarıda §11 və 16)

I. Konvensiyanın 6-cı maddəsinin 1-ci bəndinin və Konvensiyanın 1 sayılı protokolunun 1-ci bəndinin iddia edilən pozuntusu

20. Ərizəçi onun xeyrinə çıxarılmış 26 iyul 2000-ci il və 25 iyun 2003-cü il tarixli məhkəmə qərarlarının icra olunmamasından şikayət edirdi. Şikayətin göstərilən hissəsi Konvensiyanın 6-cı maddəsinin 1-ci bəndi və Konvensiyanın 1 sayılı protokolunun 1-ci bəndi baxımından nəzərdən keçirilməlidir. Göstərilən maddələrin hazırki işdə tətbiq olunan hissələrində deyilir:

Konvensiyanın 6-cı maddəsinin 1-ci bəndi

“Hər kəs, onun mülki hüquq və vəzifələri müəyyən edilərkən ... işinin ədalətli... araşdırılması hüququna malikdir.

Konvensiyanın 1 sayılı protokolunun 1-ci bəndi

“Hər bir fiziki və hüquqi şəxs öz mülkiyyətindən dinc istifadə hüququna malikdir. Heç kəs, cəmiyyətin maraqları naminə, qanunla və beynəlxalq hüququn ümumi prinsipləri ilə nəzərdə tutulmuş şərtlər istisna olmaqla, öz mülkiyyətindən məhrum edilə bilməz...”

A.ŞİKAYƏTİN QƏBULEDİLƏNLİYİ

21. Şərəf və ləyaqətə dəymiş zərərə görə kompensasiya məsələsinə dair məhkəmə araşdırması ilə bağlı Rusiya Federasiyası hökuməti iddia edirdi ki, ərizəçi 26 iyul 2000-ci il tarixli məhkəmə qərarı üzrə icra vərəqini bilavasitə Rusiya Federasiyasının Maliyyə Nazirliyinə göndərməmiş, və belə olan halda dövlətdaxili hüquq müdafiə vasitələri tükənməmişdir. Eyni zamanda Rusiya Federasiyası hökuməti göstərmişdir ki, ərizəçi icra vərəqini təkrar olaraq məhkəmə icraçıları xidmətinə göndərə bilərdi.

22. Avropa Məhkəməsi qeyd etdi ki, Volqoqrad vilayəti prokurorluğuna qarşı iddia üzrə 26 iyul 2000-ci il tarixli məhkəmə qərarının icra edilməsi vəzifəsi mübahisələndirilmir. Avropa Məhkəməsi xatırlatdı ki, məhkəmə araşdırması nəticələrinə əsasən xeyrinə dövlətə qarşı icra edilməli olan məhkəmə qərarı çıxarılmış şəxsdən onun icrası məqsədilə icra icraatına müraciət etmək tələb olunmamalıdır (bax. “Metaksas Yunanıstana qarşı” (Metaxas v. Greece, 8415/02 sayılı şikayət, §19) işi üzrə 27 may 2004-cü il tarixli Avropa Məhkəməsinin Qərarı). Qərar dövlət orqanına verildikdən sonra, həmin məhkəmə qərarının icra edilməsi üçün ərizənin digər dövlət orqanına müraciət etməsi zəruri deyil. Avropa Məhkəməsi nəticəyə gəldi ki, hazırkı işdə məhkəmə icraçıları xidmətinə və Rusiya Federasiyasının Maliyyə Nazirliyinə müraciətlər eyni nəticələrə gətirib çıxardacaqdı və bununla bağlı belə müraciətin məhkəmə qərarının icra edilməsinə münasibətdə hüquqi müdafiənin effektiv vasitəsi olduğunu demək olmaz. (bax. mutatis mutandis, “Yavorivskaya Rusiya Federasiyasına qarşı” (Yavorivskaya v. Russia) işi üzrə 15 may 2004-cü il tarixli Avropa Məhkəməsinin qərarı, 34687/02 sayılı şikayət; və “Yaşuniyene Litvaya qarşı” (Jasiuniene v. Lithuania) işi üzrə 24 oktyabr 2000-ci il tarixli Avropa Məhkəməsinin qərarı, 41510/98 sayılı şikayət)
23. Yuxarıda göstərilənlərə əsasən Avropa məhkəməsi nəticəyə gəldi ki, göstərilən şikayət daxili hüquq müdafiə vasitələrinin tükənməməsi əsası ilə rədd oluna bilməz. Avropa Məhkəməsi qərara aldı ki, şikayət konvensiyanın 35-ci maddəsinin 3-cü bəndinin mənası baxımından əsaslandırılmamış deyil və onun qəbul edilməyən elan edilməsi üçün digər əsas yoxdur.

B.ŞİKAYƏTİN MAHİYYƏTİ

24. Mənzil-təsərrüfat bələdiyyə müəssisəsi ilə bağlı məhkəmə araşdırılması barədə Rusiya Federasiyası hökuməti iddia edirdi ki, 12 sentyabr 2003-cü il tarixdə dəyişdirilmədən saxlanılmış 25 iyun 2003-cü il tarixli məhkəmə qərarına əsasən ödənilməli olan pul məbləği icra vəərəqi məhkəmə icraçılarına yalnız 6 avqust 2004-cü il tarixdə çatdığına görə vaxtında ödənilməmişdir. O zaman isə bələdiyyə müəssisəsinə münasibətdə münfisləşmə proseduruna başlanılmış və məhkəmə qərarına əsasən ödəniş Rusiya Federasiya tərəfindən müəyyən edilmiş münfisləşmə proseduru zamanı növbəlilik qaydasında həyata keçirilmişdir. Rusiya Federasiyası hökuməti 26 iyul 2000-ci il tarixli Avropa Məhkəməsi tərəfindən yuxarıda nəzərdən keçirilmiş dəlillərdən başqa məhkəmə qərarının icrasında gecikdirməni əsaslandıran digər dəlil göstərməmişdir. (bax. yuxarıda, §21 et seq.)
25. Ərizəçi israr edirdi ki, dövlət onun xeyrinə çıxarılmış məhkəmə qərarlarının gecikdirilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

26. Avropa Məhkəməsi xatırladı ki, məhkəmə qətnamələri 15 aprel 2005-ci il tarixdə icra olunmuşlar. Belə olan halda, 26 iyul 2000-ci il tarixli məhkəmə qərarının icrası dörd il yarımından artıq müddət, 12 sentyabr 2003-cü il tarixdə dəyişdirilmədən saxlanılmış 25 iyun 2003-cü il tarixli məhkəmə qərarının icrası isə bir il yeddi ay çəkmişdir.
27. Avropa Məhkəməsi dəfələrlə oxşar məsələlərlə bağlı işlərdə Konvensiyanın 6-cı maddəsinin 1-ci bəndinin və Konvensiyanın 1 sayılı protokolunun 1-ci bəndinin pozuntusunu müəyyən etmişdir. (bax. “Burdov Rusiyaya qarşı”(Burdov v.Russia) işi üzrə Avropa Məhkəməsinin qərarı, 59498/00 sayılı şikayət, §34; “Qerasimova Rusiyaya qarşı”(Gerasimova v.Russia) işi üzrə 13 oktyabr 2005-ci il tarixli Avropa Məhkəməsinin qərarı, 24669/02 sayılı şikayət, §17; və “Qizzatova Rusiyaya qarşı”(Gizzatova v.Russia) işi üzrə 13 yanvar 2005-ci il tarixli Avropa Məhkəməsinin qərarı, 25124/03 sayılı şikayət, §19)
28. 26 iyul 2000-ci il tarixli məhkəmə qərarı ilə bağlı ona təqdim olunmuş materialları nəzərdən keçirərək Avropa Məhkəməsi qeyd etdi ki, Rusiya Federasiyası hokuməti onun başqa bir nəticəyə gəlməsinə əsas verən heç bir fakt və dəlil təqdim etməmişdir.
29. 25 iyun 2003-cü il tarixli məhkəmə qərarına münasibətdə Avropa Məhkəməsi qeyd etdi ki, Rusiya Federasiya hokuməti dövlətin onun hərəkət və ya hərəkətsizliyinə Konvensiyaya uyğun olaraq məsuliyyət daşımaması üçün bələdiyyə müəssisəsinin dövlətdən kifayət qədər intitusional və operativ müstəqilliyə malik olduğunu sübut etməmişdir.(bax. “Mixaylenko və qeyriləri Ukraynaya qarşı”(Mykhaylenky and others v.Russia) işi üzrə Avropa Məhkəməsinin qərarı, §41-46 və “Lisyanski Ukraynaya qarşı”(Lisyanskiy v.Russia) işi üzrə 04 aprel 2006-cı il tarixli Avropa Məhkəməsinin qərarı, 17809/02 sayılı şikayət, §17-20)
30. Bundan başqa 12 sentyabr 2003-cü il tarixdə dəyişdirilmədən saxlanılmış 25 iyun 2003-cü il tarixli məhkəmə qərarının milli hokumət tərəfindən vaxtında icra edilməsinə mane olması iddia edilən bələdiyyə müəssisəsinin münfisləşmə proseduruna münasibətdə Avropa Məhkəməsi xatırladı ki, dövlət hakimiyyəti orqanları dövlətin borcunun ödənilməməsinə bəraət qazandırmaq üçün pul vəsaitinin və ya digər resursların çatışmazlığına istinad edə bilməz.(bax. mutatis mutandis. yuxarıda göstərilən “Burdov Rusiyaya qarşı” işi üzrə Avropa Məhkəməsinin qərarı, §35). Yalnız dövlətin iddia edilən maliyyə çətinlikləri əsası ilə ərizəçinin uğurlu məhkəmə araşdırılmasından **pul faydası** əldə etməsinə maneçilik törədilməməlidir.(bax. yuxarıda göstərilən “Burdov Rusiyaya qarşı” işi üzrə Avropa Məhkəməsinin qərarı, §35). Belə olan halda Avropa məhkəməsi göstərilən məhkəmə qərarına münasibətdə də davamlı təcrübəsindən kənara çıxmaq üçün əsas görmür.
31. Beləliklə, Avropa məhkəməsi qərara gəldi ki, ərizəçinin xeyrinə çıxarılmış məhkəmə qərarlarını uzun müddət ərzində icra etməməklə milli hokumət onun ədalətli məhkəmə araşdırılması hüququnun mahiyyətini pozmuş və

onun məntiqli olaraq əldə etməsini gözlədiyi pul vəsaitlərinin alınmasına maneçilik törətmişlər.

32. Beləliklə Konvensiyanın 6-cı maddəsinin 1-ci bəndinin və Konvensiyanın 1 sayılı protokolunun 1-ci bəndinin pozuntusu baş vermişdir.

II. Konvensiyanın digər iddia edilən pozuntuları

33. Ərizəçi həmçinin Rusiya Federasiyası hökuməti tərəfindən onun məhkəməyə müraciət etmək hüququnun həddindən artıq məhdudlaşdırılmasına istinad edərək Konvensiyanın 17-ci maddəsinin pozuntusuna yol verilməsindən şikayət edirdi.

34. Konvensiyanın 6-cı maddəsinin 1-ci bəndinin və Konvensiyanın 1 sayılı protokolunun 1-ci bəndi ilə bağlı gəldiyi nəticəni nəzərə alaraq Avropa Məhkəməsi nəticəyə gəldi ki, göstərilən işdə Konvensiyanın 17-ci maddəsi ilə bağlı ayrıca məsələ mövcud deyil. Beləliklə Avropa Məhkəməsi şikayətin göstərilən hissəsini Konvensiyanın 35-ci maddəsinin 3-4-cü bəndlərinə uyğun olaraq rədd etdi.

III. Konvensiyanın 41-ci maddəsinin tətbiqi

35. Konvensiyanın 41-ci maddəsində deyilir:

“Əgər Məhkəmə Konvensiya və onun Protokollarının pozulduğunu, lakin Razılığa gələn Yüksək Tərəfin daxili hüququnun yalnız bu pozuntunun nəticələrinin qismən aradan qaldırılmasına imkan verdiyini müəyyən edirsə, Məhkəmə zəruri halda, zərərçəkən tərəfə əvəzin ədalətli ödənilməsini təyin edir.”

A. Zərər

36. Ərizəçi maddi zərərə görə kompensasiya kimi 500.000 avro və mənəvi zərərə görə kompensasiya kimi 50.000 avro tələb etmişdir.

37. Rusiya Federasiyası hökuməti iddia edirdi ki, göstərilən məhkəmə qərarlarının ödənilməsini qət etdiyi pul məbləği cuzi olduğundan və ərizəçinin yaşaması üçün lazım olan vəsait olmadığından ərizəçiyə kompensasiya verilməməlidir.

38. Avropa Məhkəməsi qeyd etdi ki, ərizəçi maddi zərərə görə kompensasiyaya dair tələblərini əsaslandırılmamışdır. Buna görə də Avropa Məhkəməsi həmin tələbləri rədd etdi.

39. İş üzrə pozuntunun mahiyyətini nəzərə alaraq və ədalətlik prinsipindən çıxış edərək Avropa Məhkəməsi hesab etdi ki, pozuntunun müəyyən edilməsi özü-özlüyündə ərizəçiyə vurulmuş mənəvi zərərin kifayət qədər ədalətli kompensasiyasını təşkil edir.

B. Məhkəmə xərcləri və məsrəfləri

40. Ərizəçi milli hakimiyyət orqanlarında və Avropa məhkəməsində çəkdiyi xərclərin və məsrəflərin kompensasiyasını tələb etməmişdir və Avropa Məhkəməsi öz təşəbbüsü ilə həmin məsələyə baxmağa ehtiyac görmür. (bax. "Motyer Fransaya qarşı" (Motiere v. France) işi üzrə 5 dekabr 2000-ci il tarixli Avropa Məhkəməsinin qərarı, 39615/98 sayılı şikayət, §26)

C. Ödənişlərin gecikdirilməsi zamanı faiz dərəcəsi

41. Avropa Məhkəməsi hesab edir ki, ödənişlərin gecikdirilməsi zamanı faiz dərəcəsi Avropa Mərkəzi Bankının ən yüksək kredit dərəcəsi üstəgəl üç faiz məbləğində müəyyən edilməlidir.

Göstərilənlərə əsasən Məhkəmə yekdilliklə:

- 1) Ərizəçinin şikayətinin 26 iyul 2000-ci il tarixli qətnaməsinin və 12 sentyabr 2003-cü il tarixdə dəyişdirilmədən saxlanılmış 25 iyun 2003-cü il tarixli qətnaməsinin icra edilməməsinə dair hissəsini qəbul edilən, qalan hissəsini isə qəbul edilməyən elan etdi.
- 2) Konvensiyanın 6-cı maddəsinin 1-ci bəndinin və Konvensiyanın 1 sayılı protokolunun 1-ci bəndinin pozuntusunun baş verdiyini qərara aldı.
- 3) Qərara aldı ki, pozuntunun müəyyən edilməsi özü-özlüyündə ərizəçiyə vurulmuş mənəvi zərərin kifayət qədər ədalətli kompensasiyasını təşkil edir.
- 4) Ədalətli kompensasiya barədə ərizəçinin tələblərini rədd etdi.

İngilis dilində tərtib olunmuş və Qərar barədə məlumat 12 aprel 2007-ci il tarixdə Məhkəmə rəqlamentinin 77-ci qaydasının 2 və 3-cü bəndlərinə uyğun olaraq yazılı şəkildə göndərilmişdir.

Seren Nilsen
Məhkəmə bölməsinin katibi

Lukis Lukaidis
Məhkəmə palatasının sədri